

Fantazijní versus reálný Bůh

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. www.klimes.us

Špatná zpráva - Mr. Bean tam je

Mezi námi a Hospodinem je naše představa o něm

Naší představě se říká odborně **mentální representace** (dosl. myšlenkový zástupce)

Pokud ta představa „ožije“ a začne vykazovat vlastní vůli a rozum, pak jí říkáme **fantazijní postava**

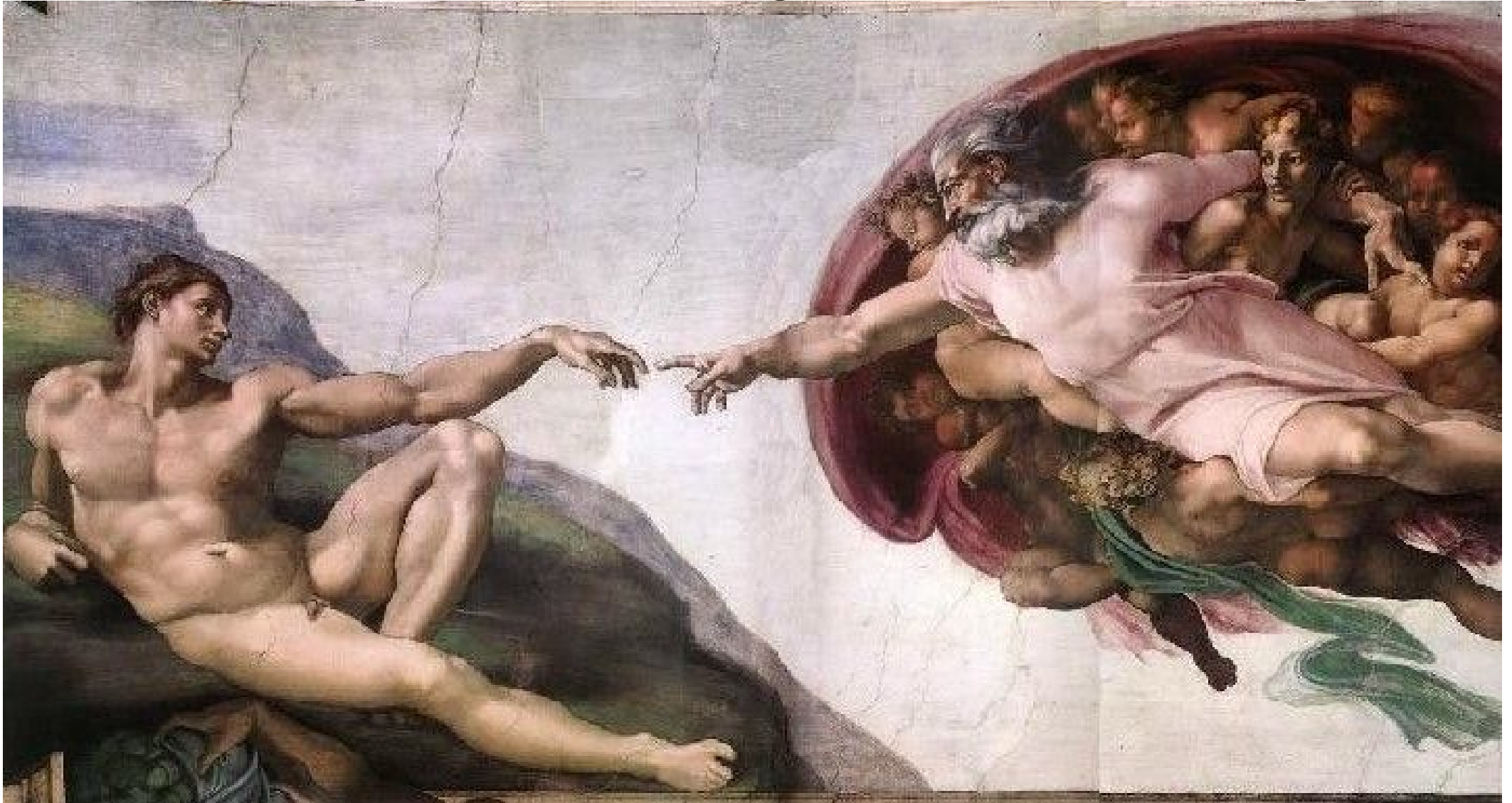
Tyto mentální reprezentace či fantazijní postavy si vytváříme bez ohledu na to, zda jejich objekty reálně existují či neexistují. Máme např. mentální reprezentaci vodníka, který neexistuje.

Mentální reprezentace a fantazijní postavy jsou aktivní vždy, když na ně myslíme, opět bez ohledu na to, jestli tou dobou jsou nebo nejsou aktuálně přítomné reálné předobrazy.

Mozek je naprogramován, aby mentální reprezentace neviděl!

Aby je považoval za reálné objekty.

Toto by si přáli lidé - aby Boha viděli napřímo

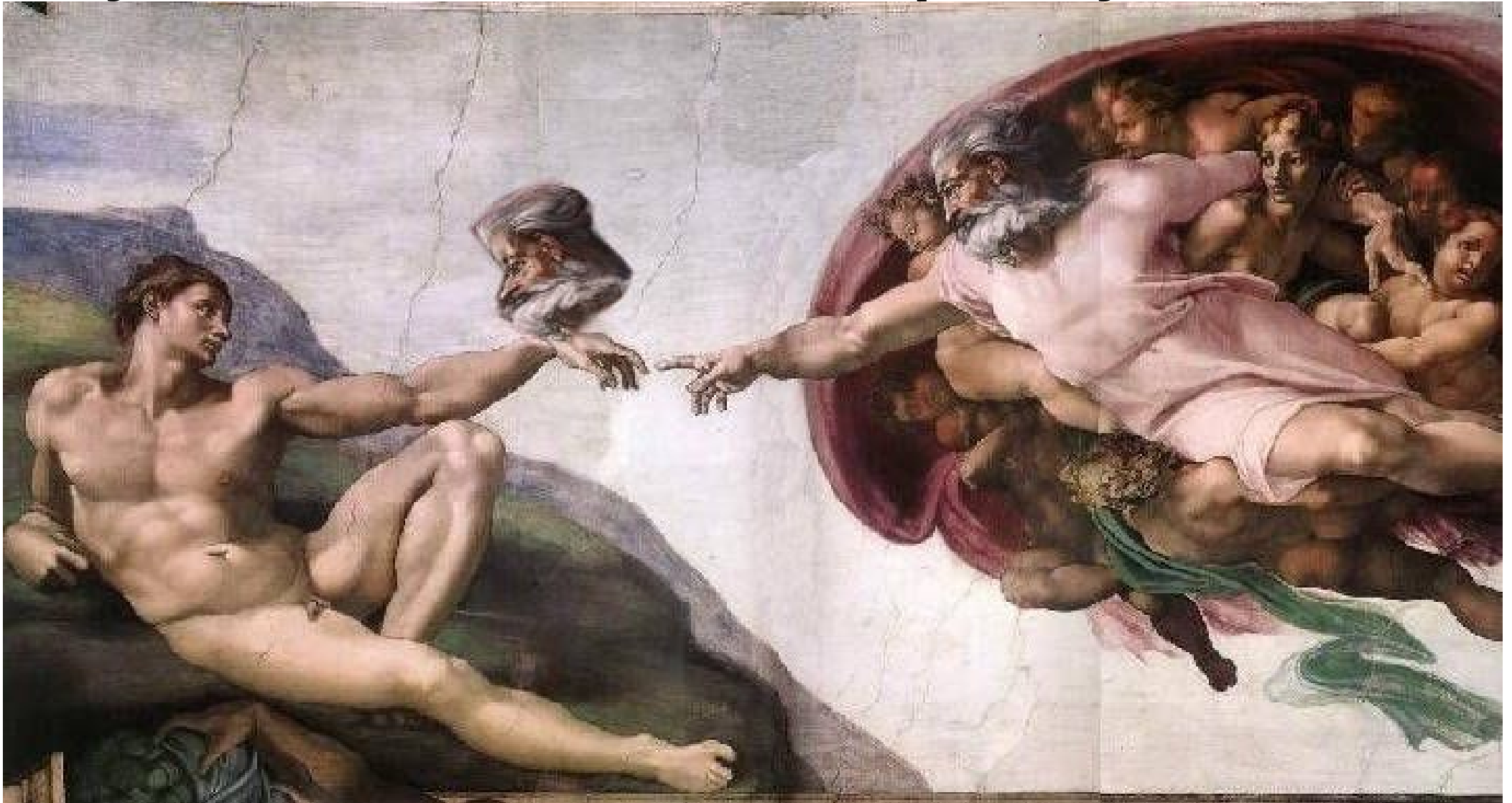

To bohužel není možné, tak nevnímáme ani partnery.

Představy nevěřících o Bohu jsou komické

Když se hodně snažíme, dopracujeme to sem

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Jaké povahové vlastnosti má Bůh Max Cannona?

Max Cannon kreslí drsné vtipy známe jako Red meat. Bůh je dost častým námětem. Jeden z mírnějších vtipů vypadá takto.

On nám kreslí, jak vypadá bůh, se kterým jako malý seděl v kostele.

Mezi dvěma reálnými lidmi jsou dvě fantazijní postavy

drop-down curve

Rozdíly mezi reálným a fantazijním Bohem

Reálný Bůh	Fantazijní Bůh
Je stále přítomný, i když my jeho přítomnost nepocítujeme.	Pocit živé přítomnosti Boha aktivují potřeby nositele. Fantazijní postavu Boha aktivuje zpravidla frustrace – záchytná postava.
Komunikuje převážně nonverbálně – nemá ústa, nevydává zvuky	Komunikuje s člověkem vnitřní mluvou, tj. v principu verbálně.
Podle teologie reálný Bůh ví a zná vše, protože je všeho příčinou.	Fantazijní Bůh není o nic chytřejší než jeho nositel, protože je produktem jeho hlavy. Sdílí s nositelem všechny jeho špatné vlastnosti – zlomyslnost, pot'ouchlost, ironii, sklony k vyčítání.

Reálný Bůh	Fantazijní Bůh
Reálný Bůh se v čase nemění, nemění nálady podle situace.	City fantazijního Boha jsou symetrické ke hlavě, ve které je.
Jeho postoj vůči člověku je v zásadě vstřícný, milující. Tento vztah je konstantní v čase a jeho plány s člověkem jsou dlouhodobé a nepodléhají momentálním výkyvům nálad.	Fantazijní Bůh má k člověku takový vztah, jaký on má momentálně sám k sobě. Z pohledu na náladu fantazijního Boha můžeme odečíst své vlastní nálady a podvědomé názory.
Sleduje zároveň tisíce nejrůznějších cílů, které v naprosté většině případů nemají pro člověka žádnou cenu. (Vlnění záclony v průvanu, kolísání teploty ap.)	Fantazijní Bůh vždy nějaký antropocentrický úmysl (jeden), který odpovídá lidské potřebě smysluplnosti.
Své plány uskutečňuje svým (pomalým či rychlým) tempem.	Reaguje a komunikuje v psychomotorickém tempu člověka.

Zrcadlový test nespokojenosti sama se sebou

Sledujte, jak se Vám líbí Váš vlastní obličej v zrcadle.

Neznám tě, ale zuby ti vyčistím.

Zrcadlo - test fantazijního Boha

Bože, máš mě rád?

Přeješ si, aby mi vyšlo toto rande/ tato zkouška ve škole/ pohovor v práci?

Přeješ si, aby se mi v životě dobře dařilo, aby to se mnou dobře dopadlo?

Pokud máme pocit, že tento výrok Bohu nejde vyslovit, pak víme, že v této chvíli se bavíme jen sami se sebou či s Mr. Beanem.

Test sebenánávisti na fantazijní postavě Boha

Lidi, kteří se nemají rádi, nejsou schopni si představit Boha, jenž jim říká větu: **"Mám tě rád a udělám všechno proto, aby ses měl dobře."**

Fantazijní postavy je třeba testovat, zda jsou v souladu s realitou, jestli se moc neutrhávají ze řetězu.

Človíček versus bůh

Ježíš - jsem smrt

Mluvit na sebe jako na malé dítě

Mlčení

Fantazijní Bůh neví nic víc/míň než člověk sám

Na smrtelné posteli si nechá mladá žena slíbit manželem, že se po její smrti už nikdy neožení. "Jestli svůj slib porušíš, budu se ti zjevovat a nedám ti spát." – Muž slib zpočátku dodržuje, ale po několika měsících pozná jinou ženu a zamiluje se do ní.

Brzy nato se mu začne každou noc zjevovat duch a vyčítat mu, že nedodržel, co slíbil. Muž ani jednou nezapochybuje o tom, že jde o ducha jeho ženy, protože duch nejenže ví všechno, co se přes den odehrává mezi snoubenci, ale zná i tajná mužova přání, jeho pocity, ví přesně, na co myslí.

Protože už to dál nemůže vydržet, vyhledá zenového mistra a požádá ho o radu.

"Vaše první žena se stala duchem a dozví se všechno, co uděláte," odpoví mu mistr. "Cokoliv uděláte nebo řeknete, cokoliv darujete své milované, nic mu neunikne. Musí to být velmi moudrý duch. Vlastně by si zasloužil váš obdiv. Až se vám příště zjeví, uzavřete s ním obchod. Řekněte mu, že toho ví tolik, že před ním nic neutajíte, a že uhodne-li otázku, kterou mu položíte, odvoláte své zasnuby a neoženíte se."

"Na co se ho mám ale zeptat?" zeptal se muž.

Mistr odvětil: "Naberte plnou hrst fazolových bobů a zeptejte se ho, kolik jich máte v dlani. Jestli vám to neřekne, poznáte, že jde jen o výtvar vaší fantazie, a nebude vás víc rušit."

Když se duch příští noc zjevil, začal mu muž lichotit, řka, že určitě všechno ví.

"Samozřejmě," odvětil duch, "vždyť vím i to, že jsi dnes byl u zenového mistra."

"Když víš všechno," vyhrkl muž, "řekni mi, kolik fazolí mám v dlani."

A duch zmizel, aniž odpověděl na otázku. (Ross, 1994)

Reálný Bůh – ten, co je na nebesích

Ježíš se modlí: "Náš táto, co jsi na nebesích..."

Hebrejské děti té doby měly dvě oslovení pro otce:

Abba = tati

Mari = Pane = formální oslovení odpovídající dnešnímu "otče"

Zatímco jiné děti mohly na své otce volat "táto". Jemu bylo připomínáno okolím, že na to může zapomenout: Sv. Josef ho přeci jen adoptoval! Hledal svého tátu na nebesích, eventuálně později, až byl schopen introspekce, sám v sobě, protože na zemi ho nenašel.

"...abyste jednou provždy pochopili, že Otec je ve mně a já v Otci."

Fantazijní Bůh – ten, co je v naší mysli

Mentální representace reálného Boha – je externalizován za hranice našeho já, i když je to produkt naší hlavy.

Řídí se zákonitostmi naší psychiky – je aktivován frustrací, denním cyklem (únavou), chová se symetricky k našim náladám.

Fantazijní Bůh má mnoho vlastností, které nemá reálný Bůh a naopak. Především sdílí s námi všechny naše zkušenosti, znalosti i dobré i špatné vlastnosti. Přes naší hlavu je svázán dalšími fantazijními postavami, zejména představou Dábla.

Chceme-li žít s Bohem musíme mít čisté srdce, tzn. velice dobře vědět, kde končí Bůh na nebesích a kde začíná Bůh v naší hlavě.

Reálný versus fantazijní Bůh

Velká část mého života byla naplněna trápením. Prožil jsem nepříliš šťastné dětství s velmi vzdělaným, ale autoritativním otcem. Maminka zemřela tragicky, když mi bylo 16. Od 18 let jsem stále bojoval s řadou neurotických potíží, které vyplývají z mé astenické, citlivé osobnosti. Tyto problémy mě omezovaly v osobním a intelektuálním životě a vyčleňovaly mě z okruhu "normálních" lidí.

Ale Bůh tehdy, když jsem byl ještě hodně mladý, zapůsobil téměř zázračným způsobem. Dal mi životní partnerku, která se mi svou uzavřeností hodně podobala. Přestože byla spíše nevěřící, s pomocí její lásky se můj život stal snesitelný. Měli jsme velmi pěkný vztah, rozuměli jsme si skoro ve všem. Ale před 7 lety, po 24 letech našeho společného života, moje bývalá manželka propadla chatování na internetu. Začala si tam hledat "přátele" a po krátké době mě opustila.

Dva roky jsem se snažil vztah zachránit s pomocí modlitby, zpovědníka a psychologa, ale marně. Manželství skončilo rozvodem. Od té doby trpím hlubokými depresiemi, které mě vyřazují z normálního fungování.

Mnohokrát jsem pomýšlel na sebevraždu. Neustálý stres mi přivodil vážné zdravotní komplikace, které dále zhoršují můj psychický stav.

Po rozhovorech s věřícím psychiatrem jsem zkoušel znovu hledat lásku i s vědomím, že mi to pravděpodobně znemožní přístup ke svátostem. Ale všechny pokusy skončily velkým zklamáním. *Po celou dobu jako by mi Bůh kladl do cesty další balvany.* Mimo jiné se mi zhroutil sexuální život.

Prosil jsem Boha o pomoc, avšak On odmítal všechny mé pokusy o záchranu. A udělal jsem opravdu, co bylo v mých silách. Snažil jsem se zapojit do aktivit farnosti, zkoušel jsem se znovu i v hrozném utrpení depresí oživit dřívější koníčky. Zkusil jsem antidepresiva všech generací, prodělal jsem psychiatrickou léčbu, ale nic nepomáhalo v situaci, kdy jsem bez milujícího člověka. Stále jsem cítil jen samotu, beznaděj, zoufalství. Rozhodl jsem se ukončit to peklo, ale v poslední naději jsem uvnitř stále bojoval.

Ve farním sboru jsem se zamiloval do jedné výjimečné ženy. Cítil jsem beznadějnost počínání a velmi jsem trpěl, když ona můj zájem zpočátku neopětovala. Pak se stal druhý zázrak v mém životě, přestala se mi vyhýbat

a začala mi lásku vracet. Mé deprese rázem polevily, ale vzápětí jsem si vedle ní uvědomil všechny své problémy a to, že ona je "na druhém břehu" – krásná, zdravá, veselá, velmi chytrá. *Nesmírně mě trápí, že mě Bůh zbavil možnosti vztah k ní rozvíjet a naplnit.* Po letech trápení původně psychogenní problémy zjevně přerostly v nyní už nevratné organické změny. Jsem 100% impotentní, stále vyčerpaný, trpím hypertenzí, s mozkiem „vylízaným“ následkem depresí. Měl bych jí pravdivě říct, že náš vztah nemá perspektivu. Cítím jen úzkost a bezvýchodnost, a to je zřejmě příčinou dalšího neštěstí. Před týdnem se mi cestou do práce stal ošklivý úraz, který se neobejde bez následků.

Nedokážu to snášet. Nemám nikoho, ani rodiče, ani sourozence. Dcera má samostatný život v Bruselu. **Bohu naprosto nerozumím. Zná mě dokonale, ví, co potřebuju. A ze zkušenosti vím, jak účinně pomáhá, když ovšem chce. Ale On už léta mlčí.**

Pošle mě opravdu do pekel, když si v této konkrétní situaci provrtám hlavu loveckou kulovnicí? Je už dlouho jediná věc, která mě opravdu zajímá.

Bůh jako záchytná postava a úlevný manévr

Úlevný manévr – stereotypní úkon, specifický pro daného člověka, který dotyčný provede zvykově, takřka automaticky, když se dostane do vcelku jakékoli frustrace.

Záchytná osoba = ta bytost, jejíž fantazijní postava se aktivuje v mysli daného člověka jako první jako reakce na určitou frustraci (silnou emoci).
Viz Lulu z Honolulu

Ivan Mládek - Lulu z Honolulu

C

Dmi

1. Vůně moří, vůně květů, slunce zapadá,

G7

C

dívky tančí, tváře hoří a mě napadá:

F

Fmi C

Ami Dmi G7 C

G7

Copak asi dělá moje sladká Lulu z Honolulu.

2. Vítr fičí, bouře duní, lavina padá, ovce bečí, bača brečí a mě napadá:

Copak asi dělá...

3. Velká láska, velké štěstí, nevěsta mladá, příbuzní mi blahopřejí a mě napadá: Copak asi dělá...

4. Důležitý, tvrdý západ my a Kanada, lidé křičí, strašný nervák a mě napadá: Copak asi dělá...

5. Píseň končí, žádná Lulu není přiznávám, fantazie z hlavy rázně vyženu si sám. Copak si dělá...

Metafyzická intoxikace

viz video Metafyzická intoxikace

Maladaptivní únik z psychicky ohrožující reality do planého filosofování, snění, excesivního modlení.

Chronické dokazování Boží existence

Nekonečné hledání "smyslu života"

Mantrové opakování nějaké modlitby (např. Hare krišna...)

Zbytnělý strach ze smrti

Pozor na horké adolescentní hlavy!

Evangelium žádá: „Je třeba stále se modlit a neochabovat.“ (Lk 18,1)

U takových vět je nebezpečí z přepínání zvláště u perfekcionistů, lidí s chronickým problémem (onanismus), kvůli odčiňování viny.

Moudrý duchovní vůdce sleduje oba extrémny – moc i málo

Stále se modlit neznamena od rána do noci drmolit mantru.

Mezi člověkem a Bohem je jedna fantazijní postava - totiž představa člověka o Bohu.

Na rozdíl od reálného Boha jeho fantazijní postava sdílí s člověkem všechny jeho dobré i špatné vlastnosti – zde například poťouchlost.

Míra výsměchu a agrese ze strany fantazijního Boha je symetrická míře nátlaku na něj.

Sebenenávist a fantazijní bestiárium

Sebenenávist je uložena do anticipovaného chování druhých lidí, do fantazijních postav. Zde Garfield očekával úplně jinou reakci člověka.

Sebenenávist je většinou inhibovaná, tzn. člověk až na nejtěžší chvílky neřekne: "Já se nenávidím. (=desinhibovaná sebenenávist)" Inhibovaná rétorika vypadá: "Já netrpím sebenenávistí. Naopak já se mám rád až příliš. Jsem spíš egoista."

Teocentrismus u lidí trpících sebenenávistí

Protože sebenenávist je uložena do fantazijní postavy Boha, takový věřící těžko může říci: "Ne má, ale tvá vůle se staň", protože tak nějak cítí, že vůle Boha je ho zničit, ztrestat, sebrat mu poslední radost se života.

Vždyť i on sám, kdyby měl před sebou něco tak odporného, jako je on sám, tak by si nic dobrého neudělal.

Objevují se dvě symetrické (korelující) vize:

- 1) Krutý trestající Bůh, na kterého není spolehnutí, protože vždy udělá člověku něco, o co on nestojí.
- 2) Zákeřný a úkladný Dábel

"Mlčící Bůh"

Projev sebenenávisti a případného přetěžování

Bůh nemlčí. Jestliže ho vnímám jako nemluvícího, je to moje špatná mentální representace reálného Boha, kterou je třeba opravit.

Mentální representace je výtvar mé hlavy, se kterou si mohu dělat, co chci. Především si musím uvědomit, že "mlčící Bůh" jsem já sám převlečený za Boha. Tedy první věta, kterou mlčícímu Bohu položím je otázka: *"Jerome, proč jsi za mnou přišel převlečený za mlčícího Boha? Co tě vlastně trápí a štve."*

Je třeba "ho" rozhovořit, třeba metodou volných asociací a dovolit mu vyjádřit i negativní emoce. Pak zjistíte, že to, co říká fantazijní postava, jsou vlastně Vaše vlastní emoce a nálady.

Fantazijní bestiárium

Pro lidi trpící sebenenávistí nejsou nejhorší hektické, stresující okamžiky. Tam se naopak cítí nejlépe. Opravdové peklo zažívají, když je klid a když jsou sami se sebou. Do čtvrt hodiny se spouští denní snění. V hlavě se jim to začne hemžit fantazijními postavičkami, které jim neustále něco vyčítají a předhazují. Čím je jim hůř, tím jsou tyto postavičky neodbytnější a hnusnější. Člověk na ně instinktivně použije spontánní obrannou reakci. Zkusí je podobně jako reálné lidi vyhnat. Fantazijní postavy, ale z hlavy vyhnat nejde, takže tím se to vše ještě zhoršuje.

Na fantazijní bestiárium je třeba znát speciální triky – viz Partneri a rozchody

S fantazijním bestiáriem je třeba počítat, když se snažíme pochopit nelogické chování lidí.

Symetrie fantazijních postav a stavem člověka

Symetrie fantazijních postav mezi sebou

Existuje pozitivní korelace mezi odpověďmi na otázky:

- Máte sklon si představovat Boha jako přísnou až tvrdou bytost?
- Máte pocit, že Dábel s vámi manipuluje, nebo, že vás ohrožuje?
- Míváte pocit, že nějaké zlo, která vás postihlo byl trest Boží za nějaký váš hřích?

Jinými slovy fantazijní postava Boha a Dábla jsou spojeny přes psychiku daného člověka. Chovají se podobně, protože je generuje stejná hlava.

I při náboženském vyhoření existuje symetrie mezi našimi náladami a chováním především fantazijního Dábla. Tito respondenti také očekávali brzký konec světa.

Viz Jeroným Klimeš: Psychologie člověka v poli katolické morálky

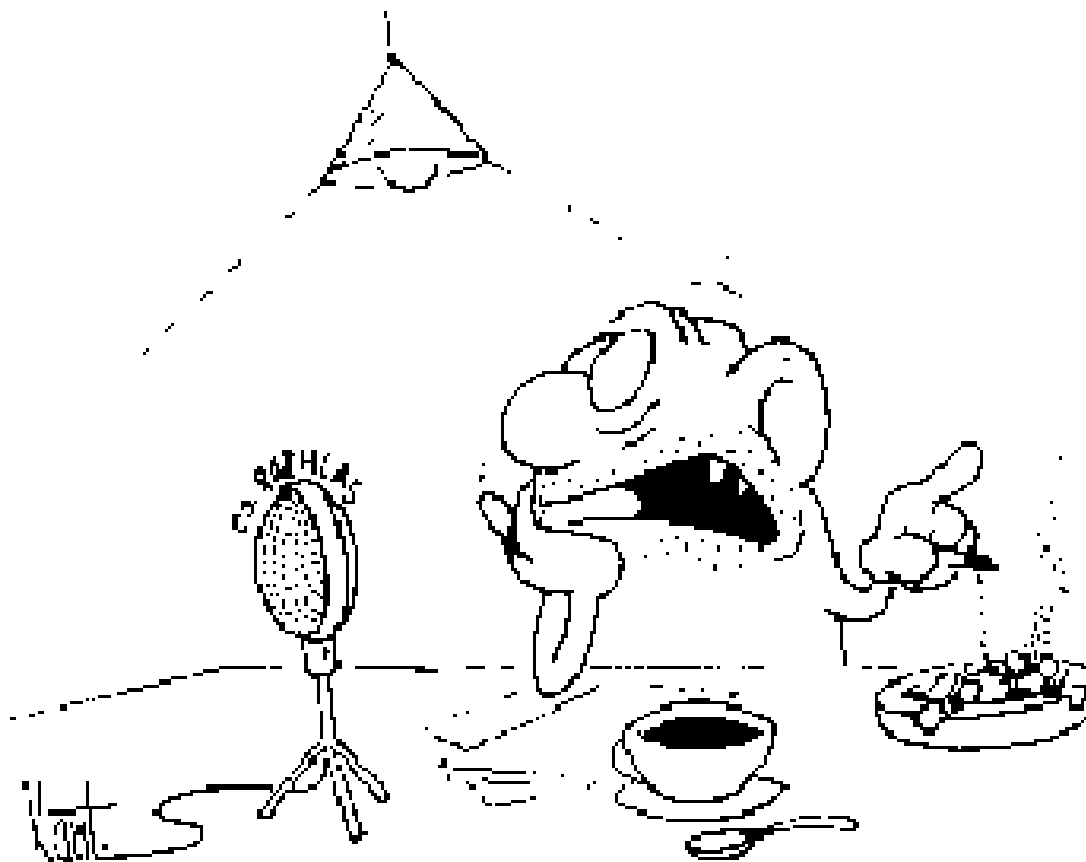

Fantazijní Bůh u obsesivně-kompulzivních lidí

Obsesivně-kompulzivní lidé netrpívají pochybami, že Bůh existuje, ale trpívají tím, že jejich představy o Bohu jsou opravdu démonické.

- 1) Hřích především
- 2) Dnes mám jít na zkoušku
- 3) Mám strach, že ji neudělám, ergo volám záchytnou osobu – Boha
- 4) Aktivuje se fantazijní postava Boha. Ta má symetrickou náladu k aktuálně prožívanému strachu. Tento prožívaný strach jim dává subjektivní jistotu, že Bůh existuje.
- 4) Fantazijní Bůh je chladný, mlčící, nepřístupný.
- 5) Proč je nepřístupný? Protože hřích především. (Zvyšování vzdálenosti = nejběžnější psychický trest)
- 6) Co s tím? Neudělám zkoušku! Rychle musím jít ke zpovědi.
- 7) Horečnaté pobíhání po městě a hledání mše, kněze...
- 8) Zpověď – úlevný zklidňující manévr. Magická ochrana před selháním u zkoušky. Teď tu zkoušku musím udělat...

Děkuji Vám za pozornost

“...a pro ty, kteří ještě nepůjdou spát,
což nepochopím, vysíláme taneční hudbu.”

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

jeronym.klimes@seznam.cz

<http://klimes.mysteria.cz>